

S sistematičnim vzgojno-izobraževalnim delom se izrazitih motenj z integracijo motenih otrok ne da odpraviti, lahko pa se sposobnosti teh otrok toliko razvijejo, da jim to omogoča kakovostnejše življenje. Avtorji knjige niso opredelili, kakšne so posebne izobraževalne potrebe. V Sloveniji so bili že pred letom 2000 poskusi vključevanja otrok z motnjami v razvoju v redne skupine najbližjih vrtecev. Zakonodaja je to formalnosistemske uredila. V praksi pa so pogoji vključevanja kompleksnejši, kot jih lahko predvidi zakon. Če posebne potrebe posameznega učenca niso bile spoznane, zanj ni mogoče napraviti programa; posledica je, da se vključuje v redni program. Prav tako ni koordinacije med organi in komisijami, ki se ukvarjajo z vključevanjem otrok s posebnimi potrebami. Koordinator bi povezoval vse postopke, ki jih je treba opraviti za uspešno vključevanje. Čim izrazitejše so motnje, tem temeljitejše morajo biti pedagoške priprave za dopolnilno in redno delo s temi učenci. Očitno je, da bi morala vodstva šol prilagoditi in reorganizirati delo učitelja, ki ima že polno število ur obveznosti.

Knjiga opozarja pristojne organe, katere ukrepe je treba sprejeti in katere dejavnike upoštevati, da bi vključevanje učencev s posebnimi potrebami sistematično in optimalno zaživel v praksi. Namenjena je tudi vzgojiteljem v vrtcih in učiteljem v šolah, ki v svoje skupine dobijo učence s posebnimi potrebami, saj to zanje pomeni nov pedagoško-didaktični izziv, ter vsem, ki se srečujejo z vprašanji integrativnega pouka.

Maja Turnšek

Melita Poler Kovačič in Karmen Erjavec (ur.): Uvod v novinarske študije. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, zbirka Media, 2005. 396 strani (ISBN 9612352046), 17,52 evrov

Z učbenikom *Uvod v novinarske študije*, posvečenem Manci Košir ob njeni upokojitvi, so avtorji želeli na enem mestu zbrati ključna učna gradiva za 11 predmetov novinarstva. Uvodoma petindvajset akademskih let Koširjeve v portretu opiše Tomo Korošec, sledi pa ponatis enega njenih najbolj navajanih besedil *Javno komuniciranje kot oglaševanje*. Zbornik *Uvod v novinarske študije* je treba v prvi vrsti brati kot poskus obogatitve in olajšanja pedagoškega dela. Kot takega ga odlikuje jasen in lahko razumljiv slog pisanja, zelo dobra opremljenost s ponazoritvami tako dobre kot slabe novinarske prakse in vprašanja oz. vaje za samostojno delo študentov ali uvod v njihovo kritično razmišljanje. Tematsko bi ga lahko razdelili v tri sklope, čeprav te delitve v zborniku ni, teme same pa predstavljajo nabor najosnovnejših znanj, ki bi jih moral suvereno obvladati vsak študent novinarstva.

Najširši sklop je seznanjanje s stalnimi oblikami novinarskega sporočanja, pravili zbiranja informacij ter njihove presoje in strukturiranja v primerno žanrsko obliko. Sem lahko štejemo poglavja Vesne Laban, Marka Milosavljeviča in Sonje Merljak, ki nadaljujejo tradicijo institucionalizacije pričakovanj in standardov, vezanih na stalne oblike novinarskega upovedovanja, katerih začetki segajo v delo Mance Košir *Nastavki za teorijo novinarskih vrst* (1988). Poglavje Vesne Laban *Žanri vestičarske vrste, običajno poročilo in anketa v dnevnem časopisju* bralce uvede v tipologijo stalnih oblik novinarskega sporočanja po Koširjevi: na kratko opiše dejavnike objavne vrednosti in govori o novinarskem diskurzu kot poskusu odgovora na šest osnovnih vprašanj novinarskega sporočanja: *Kdo? Kaj? Kje? Kdaj? Kako? Zakaj?* Avtorica prepozna težavnost in problematiko predstave, da je možno objektivno ločevati med dejstvi in mnenji, saj »je vsaka informacija nujno tudi interpretacija ali celo reinterpreteracija«, vendar ta problem rešuje z normo nujnosti podajanja vira informacij, tj. določevalca pomenov, in ozaveščanjem novinarjev o tem, da se morajo v informativnih novinarskih besedilih vzdržati fraz ali besednih zvez, ki bi hote ali nehote izražale novinarjevo stališče. V nadaljevanju avtorica razumljivo, z obilico zgledov,

opiše vestičarsko, poročevalsko in pogovorno vrsto ter pripadajoče žanre in na preprost način pouči o modelu obrnjene piramide, pisanju vodila in primernem navajanju oz. povzemanju izjav v novinarskem pisanju.

Marko Milosavljevič v poglavju *Intervju: metoda dela in novinarski žanr* intervju opredeli kot način zbiranja informacij in kot stalno obliko novinarskega sporočanja. Pri tem opozarja, da se v slovenskem prostoru večinoma govori o intervjuju kot specifični obliki novinarskega sporočanja, ki se po vsebinskih in vizualnih lastnostih razlikuje od intervjujev, kot jih srečamo v anglosaški tradiciji. Za slovenski intervju je značilna jasna vizualna ločnica med besedami novinarja in besedami sogovornika in večinoma ni novinarjevih opisov sogovornika. To pa ne pomeni, da novinar ne posega v intervjuvančev govor, temveč velja pravilo, da ne sme pretvarjati pomena in konteksta izrečenega, dovoljene pa so spremembe z namenom izboljšanja jasnosti in kohezivnosti besedila, bodisi s krajšanjem bodisi z drugimi slovničnimi in stilističnimi spremembami. V nadaljevanju avtor bralca povede v skrivnosti kakovostnega pisanja intervjujev, ki je predvsem posledica dobre priprave novinarja, in poglavje obogati s primeri štirih lastnih objavljenih intervjujev.

Poglavje Sonje Merljak *Novinarsko sporočanje in pisanje: reportaža in portret* uvaja »recept dobrih zgodb« za pritegnitev pozornosti bralcev, tj. literarno novinarstvo, kjer novinar uporabi strukturo in tehnike leposlovja, »pri čemer pa si ničesar ne izmisli«. Avtorica ugotavlja, da literarnega novinarstva v slovenskih medijih skorajda ni, da pa se temu stilu lahko približajo reportaže in portreti, saj je pri teh žanrih v večji meri dovoljena novinarjeva ustvarjalnost, tako pri strukturi (izognejo se lahko zavezujoči obliki obrnjene piramide) kot pri vsebini (napišejo lahko dobro zgodbo, s katero se lahko bralcev čustveno dotaknejo, saj se poistovetijo z »junaki« in njihovimi osebnimi zgodbami).

Drugi sklop obsega jezikoslovna poglavja, ki so osredotočena na novinarsko uporabo jezika. Sem lahko štejemo poglavja Monike Kalin Golob, Tine Verovnik in Toma Korošca. Monika Kalin Golob v poglavju z naslovom *Novinarstvo in jezik (oslovsje)* utemeljuje potrebo po poučevanju jezikovno-stilističnega znanja na novinarskih smereh, ki ni splošno jezikoslovje, temveč interdisciplinarno povezovanje družboslovja in jezikoslovja s specializacijo na publicističnih in predvsem poročevalskih besedilih. V nadaljevanju avtorica, s pomočjo orisa zgodovine poročevalskega stila na slovenskih tleh, definira poročevalsko podzvrst kot ločen del znotraj publicistične zvrsti, ki izhaja iz dejavnosti dnevniškega obveščanja javnosti in jo delimo na poročevalna in presojevalna poročevalska besedila. Pri zgledih iz novinarske prakse ponudi zanimivo osvežitev: za analizo namreč nameni časopisno stran iz *Slovenskega naroda* iz daljnega leta 1873.

V poglavju *Sodobni slovenski jezik med rabo, normo in kodifikacijo* Tina Verovnik opozarja bodoče novinarje, da je stvar njihove vrednostne odločitve že to, koliko energije in časa bo posvetil študiju jezika in poglobljenemu poznavanju konceptov, ki življenje jezika vzdržujejo in poganjajo naprej. Avtorica se posveča knjižnojezikovni normi in njenemu uravnavanju prek jezikovnega sistema, jezikovne rabe in jezikoslovnega uravnavanja. V nadaljevanju prek slovarjev in pravo-pisov analizira kodifikacijo slovenskega jezika po letu 1950. Novost so jezikovni korpusi oz. elektronske zbirke besedil, ki omogočajo vpogled v dejansko rabo jezika. Avtorica opiše trenutno izdelani *Korpus slovenskega jezika FIDA* in načrtovani korpus *FIDA Plus* ter z dvema zgledoma ponazoril uporabnost korpusnih jezikovnih podatkov pri določanju normativnosti jezikovnih prvin prek analize dejanske rabe jezika.

Tretje jezikoslovno poglavje z naslovom *K stilu športnega poročevalstva* avtorja Toma Korošca bralca uvede v osnovno semiološko razlikovanje med jezikom in sliko, vendar se v nadaljevanju osredotoči le na jezik v športnem poročevalstvu, kjer prikaže prepletanje triade tvorec, naslovnik, sporočilo in pomembnost skupnega poznavanja področja komuniciranja, v tem primeru športa, ki novinarju omogoča učinkovito in kreativno rabo stilno zaznamovanih sredstev, tako avtomatizmov kot aktualizmov. V nadaljevanju avtor podrobneje opredeli aktualizme, zunajjezikovne

okolščine, ki omogočajo njihov nastanek, in njihovo delitev v tri skupine, ki jih ponazori tudi z izborom primerov.

Nekako vmes med sklop o žanrih in sklop o rabi jezika bi lahko uvrstili zadnje poglavje učbenika – primer seminarske naloge takrat še študenta Igorja Vobiča: (*Dvo*)govor v *hibridnem televizijskem sporočilu*. Avtor se najprej ukvarja z vprašanjem povezovanja dveh žanrskih oblik v t. i. hibridno obliko in nato na primeru hibridne oblike televizijskega intervjuja (ki je hibrid intervjuja kot novinarskega prispevka in intervjuja v studiu) preverja veljavnost teze, da je jezikovna kultiviranost televizijskih voditeljev na višji ravni kot pri neprofesionalnem govorcu. Pri tem se dotakne tudi vprašanja »realnosti« medijskih sporočil; primer izbranega hibridnega televizijskega intervjuja je namreč vnaprej posnet intervju, ki pa je predvajan, kot da bi voditelja informativne oddaje v živo postavljala vprašanja – gre torej za »skonstruiran« dvogovor med intervjuvancem in voditeljema. Odločitev urednic, da v učbenik vključita tudi primer dobrega študentskega izdelka, je sicer nepogosta praksa, vendar pomaga študentom pri razmišljanju o tem, kako napisati dobro seminarsko nalogo. Ta uredniška odločitev bi bila v prihodnje dobrodošla osvežitev učbenikov za študente, vendar bi bilo dobro predstaviti večje število predvsem različnih študentskih izdelkov, kar bi po eni strani legitimiziralo različne bolj ali manj ustvarjalne pristope k pisanju in po drugi dajalo študentom vedeti, da so tudi študentski izdelki cenjeni in sposobni doseči visoko kakovost.

Poleg žanrskega in jezikoslovnega sklopa obsega učbenik tudi deli obeh urednic, ki sta vsebinsko ločeni od ostalih poglavij, saj ne obravnavata pravil in napotkov oblikovanja besedil, temveč posegata predvsem na področje kritične (samo)refleksije o novinarskem poklicu in odgovornostih, ki jih ta prinaša.

Melita Poler Kovačič s poglavjem *Utemeljeno moralno presojanje v novinarstvu* izvršuje najpomembnejše poslanstvo univerzitetnega izobraževanja novinarstva: vzgajanje odgovornih novinarjev in z njimi kakovostnega novinarstva. Kritično ocenjuje trenutno stanje krize novinarstva, ki jo prinaša izginjanje novinarske etike. Avtorica na prepričljiv način pomete z najpogostejšimi ugovori in izgovori novinarjev ob pomanjkanju odgovornosti v njihovem pisanju: izgovarjanje na neodgovornost ostalih, omejeno svobodo pisanja, pravico javnosti, da je seznanjena ipd. Novinarski etični kodeks sicer zagotavlja norme, po katerih naj bi se novinarji ravnali, vendar avtorica opozarja, da utemeljeno moralno presojanje v novinarstvu ni le slepo sledenje pravilom, temveč se morajo biti novinarji sposobni soočiti tudi s sivimi področji etičnih dilem, pri tem pa slediti temeljni drži odgovornosti, za katero velja, da je le njihova (asimetrija odgovornosti), da je zasnovana na prizadevanju za razlikovanje med pravilnim in napačnim ter da ima vedno za izhodišče obličje drugega človeka. V nadaljevanju avtorica na izredno razumljiv in preprost način predstavi različne etične teorije in na študiji primera poročanja o samomoru ponazori moralno presojanje skozi prizmo vsake teorije. Zaključuje, da je sprejemljiva rešitev novinarskega moralnega presojanja združitev deontološkega in teološkega pristopa, uokvirjena s temeljno zapovedjo človekovega dostojanstva.

Karmen Erjavec v poglavju, namenjenem predmetu Medijska vzgoja, glede na vsebinsko nit učbenika posega v tematsko najbolj oddaljeno področje. V poglavju *Mediji in spolna identiteta* se namreč ukvarja z družbeno konstrukcijo spolne identitete in naturalizacije spola prek jezika, diskurza in množičnih medijev. Poglavje obogati s številnimi vajami, kako analizirati reprezentacije spolov v različnih množičnih obličjih. Vendar pa so vaje prilagojene nekoliko mlajši skupini, kot so študentje; razlog je verjetno ta, da gre za predmet Medijska vzgoja, kjer se študentje učijo, kako svoje znanje o medijih posredovati osnovno- in srednješolcem.

Sklenemo lahko, da je *Uvod v novinarske študije* dobrodošel uvodni nabor tekstov za študente novinarstva, ki je pomemben korak na poti k ohranjanju in utemeljevanju novinarstva kot stroke z lastnim univerzitetnim izobraževanjem, a vendar le eden od korakov na tej poti. V prihodnosti je skoraj nujno ta učbenik nadgraditi z besedili, ki bodo ločeno ter še bolj razširjeno in poglobljeno predstavljala tri ključna področja novinarskih študij: žanrsko oblikovanje novinarskih besedil,

jezikoslovni pogled na novinarsko uporabo jezika in družbenokritično refleksijo novinarskega poklica. Priporočljivo bi bilo dodati tudi vsebine četrtega področja, to je komunikacijskih in medijskih sistemov. *Uvod v novinarske študije* je namreč zapisan predvsem s stališča individualne novinarske produkcije, nič pa ni v njem napisanega o delovanju medijev kot sistemov novinarske produkcije, v katere je novinar umeščen in ki v največji meri pogojujejo njegovo delovanje.

Literatura:

Košir, Manca (1988): *Nastavki za teorijo novinarskih vrst*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Marinko Banjac

Andrew Gamble: Politika in usoda.

Ljubljana: založba Sophia, zbirka Sodobna družba, 2006.

143 strani (ISBN961-6294-73-3), 16,27 evrov

Prevod Vlasta Vičič, spremna beseda Jernej Pikalo

Je mogoče o neoliberalizmu in globalizaciji povedati še kaj, kar do sedaj ni bilo povedano? Vprašanje je ob skorajda neskončni reiteraciji njunega premišljanja simptomatično. Prostor družboslovne znanosti je kritično refleksijo neoliberalne globalizacije in njene umeščenosti v družbenopolitični kontekst videl že ničkolikokrat. Je mogoče o politiki in usodi v povezavi z globalizacijo in neoliberalizmom povedati še kaj, kar do sedaj ni bilo povedano? Andrew Gamble je prepričan, da je o času, v katerem živimo in ki je prežet s splošnim odporom ali bolj apatijo do politike, treba razmišljati kot o inherentnem diskurzu neoliberalne globalizacije. Gamble v pričujočem delu motri idejo pojmovnega okolja usode in njenih linij povezanosti s politiko, pri čemer je ključna umestitev razmišljanja v narativno polje neoliberalizma in globalizacije.

Gamblova izhodiščna in hkrati osrednja ideja je, da je politika, ki jo izžame v treh razsežnostih moči, identitete in ureditve, v sodobnem svetu nereduktibilno pripeta na specifični pojmovni stroj usode. Politično, povezano z vprašanji dejavnosti in oblikami gospodstva, oblikovanjem identitet in kreiranjem družbenopolitičnega prostora, se v trenutnem prevladujočem umevanju nahaja znotraj dimenzije označevalca usode kot končnosti. Teleološkost v tem oziru predestinira politiko, jo usmerja na linearno in enosmerno pot k predoločeni enemu samemu cilju. Gamble posebno pozornost nameni vnaprej determinirani usodi, ki jo imenuje endizem. Gre za ideologijo konca – konca zgodovine, konca nacionalne države in konca politike (str. 17). Mantra tovrstnih zgodb je prelom s preteklostjo. Njeni pripovedovalci trdijo, da je evolutivno sosledje dogodkov pripeljalo k trenutku, ko je staro razumevanje sveta neprimerno. Ključni paradigmatški skok v sodobnem času zahteva nove vzorce vedenj, nove vrste institucij, ki bodo bolj primerni in bodo zato tudi boljše služili trenutni dejanskosti. Endizem izpričuje radikalnost: išče zgodovinski moment, ki ga označi za razkol, razpoko, od koder vznikne novo. Ta partikularni moment samega sebe izpričuje v dimenziji univerzalnega, saj ravno to partikularno napoveduje ali celo konkretizira obstoj prihodnjega, ki je tu na novo zato, da ostane.

Gamble opozarja, da je konec zgodovine interpretiran na vsaj tri različne načine. Prvi je povezan s postmodernim miselnim tokom, ki naj bi zavračal zgodovinske konstrukte kot okvire razlage sedanosti. Drugi je depikcija Heglovega razumevanja konca zgodovine kot razodetje njenega smisla. Tretji pa je tesno prežet z razvpitim liberalnim ideologom Francisom Fukuyamo in njegovo interpretacijo konca zgodovine kot konca alternativ liberalni (predstavniški) demokraciji.